

Nr 33.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1951/52, m. m., såvitt propositionen hänvisats till bankoutskottet, jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 20 april 1951 dagtecknad proposition nr 206 har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen frågan om komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1951/52 och vissa därmed sammanhängande spörsmål.

Propositionen har såvitt den avser avdelningen VI av chefens för finansdepartementet anförande till det vid propositionen i utdrag fogade statsrådsprotokollet över finansärenden den 20 april 1951 hänvisats till bankoutskottet.

Under nämnda avdelning har departementschefen i anslutning till vad i propositionen anförts om möjligheterna att begränsa statens anspråk på kapitalmarknaden anmält ett av 1949 års investeringskommitté framlagt förslag med riktlinjer för den kommunala lånekontrollen, åsyftande att i nuvarande läge öka skattefinansieringen av vissa kommunala investeringar. Kommittén, som av departementschefen tillkallades med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1949 med uppdrag att framlägga förslag rörande formerna för den framtida investeringskontrollen, består av landshövdingen A. Thomson, tillika ordförande, ombudsmannen i Landsorganisationen B. Johansson, professorn och chefen för konjunkturinstitutet E. Lundberg, direktören i riksbanken K. G. Månsson och bankdirektören J. Wallenberg. Med skrivelse den 28 februari 1951 har kommittén framlagt vissa förslag rörande den offentliga investeringsverksamheten. Såvitt förslagen röra den statliga sektorn har departementschefen anfört att han i ett senare sammanhang efter ytterligare utredning torde få anmäla desamma.

Investeringskommittén.

Kommittén har inledningsvis framhållit, att det allmänna ekonomiska läget, sedan densamma tillsattes, undergått sådana förändringar, att tidpunkten för en eventuell omläggning av investeringskontrollen ansetts böra framflyttas. Vid sådant förhållande har kommittén funnit det vara av värde, att vissa resultat av kommitténs överväganden rörande den offentliga investeringsverksamheten kunde framläggas redan före redovisningen av utredningens huvudresultat.

Beträffande den kommunala investeringsverksamhetens omfattning och betydelse har kommittén till en början lämnat vissa uppgifter, av vilka här må återges följande.

De totala kommunala investeringarna — däri inbegripna jämväl kommunala bolags och stiftelsers investeringar — uppgingo år 1950, enligt de beräkningar som framlagts i nationalbudgeten för år 1951, till omkring 1 200 miljoner kronor eller drygt 14 procent av den samlade investeringsverksamheten i landet. Av nämnda belopp hänförde sig omkring 270 miljoner kronor till underhåll och reparationer samt tillhoppa ca 950 miljoner kronor till investeringar i ny- och ombyggnader samt ny- och ersättningsanskaffningar av maskiner och dylikt, eller ungefär 9 respektive 17 procent av motsvarande tal för hela landet. Den kommunala investeringsverksamheten utgjorde år 1950 ungefär 40 procent av de totala offentliga investeringarna och nådde till ungefär samma storleksordning som den statliga, bortsett från de militära investeringarna. Av nämnda belopp å 950 miljoner kronor avsåg omkring 830 miljoner kronor eller 87 procent byggnader och anläggningar samt återstoden ny- och ersättningsanskaffningar av maskiner och dylikt. Investeringarna i bostäder utgjorde i runt tal 300 miljoner kronor. Den del av den kommunala byggnadsverksamheten, som var beroende av byggnadstillståndsgivning, uppskattades i nationalbudgeten till omkring 600 miljoner kronor eller något mer än 72 procent.

Kommittén har erinrat om att staten, förutom genom penning- och finanspolitiken, även har möjlighet att påverka den kommunala investeringsverksamheten bland annat genom statsbidragsgivningen och genom kontrollen över den kommunala upplåningen.

Beträffande statsbidragen till kommunala företag av olika slag har kommittén framhållit, att de belopp, det här rör sig om, äro små i förhållande till hela den kommunala investeringsverksamheten. Enligt riksräkenskapsverkets beräkningar utgjorde för budgetåret 1949/50 det sammanlagda beloppet av statsbidrag till kommunala investeringar, inberäknat underhåll, omkring 75 miljoner kronor. De praktiska möjligheterna att genom statsbidragsgivningen påverka den kommunala investeringsverksamheten och uppnå resultat av större betydelse under en högkonjunktur vore sålunda begränsade.

Kommittén har härefter övergått till möjligheterna att påverka den kommunala investeringsverksamheten genom kontrollen över upplåningen och därvid konstaterat, att en betydande del av investeringarna finansieras genom underställningspliktiga lån.

Kommittén har här först erinrat om vissa förslag som framlagts av 1939 års kommunlånesakkunniga (SOU 1942:60). Som allmän norm hade uppställts den principen, att kommunal konjunkturpolitik icke borde på lång sikt få medföra en försämring av kommunernas förmögenhetsställning. Emellertid skulle man enligt kommunlånesakkunniga — vilkas förslag närmast tagit sikte på förhållandena under en lågkonjunktur — genom en variation av amorteringsreglerna kunna i viss omfattning påverka investeringsverksamheten. Sålunda skulle man under en lågkonjunktur utsträcka

de eljest tillämpade amorteringstiderna. De uppmjukningar av lånereglerna, som medgäves under en lågkonjunktur, borde såvitt möjligt kompenseras redan under följande högkonjunktur.

Investeringskommittén har i anslutning härtill framhållit, att en variation av amorteringsreglerna knappast kunde vara tillräckligt effektiv för att i en högkonjunktur begränsa investeringarna. För uppnående av några mer påtagliga resultat vore det enligt kommitténs uppfattning sannolikt nödvändigt, att viss del av investeringarna omedelbart avskreves med skattemedel och lånemedgivandena sålunda inskränktes till endast en del av investeringssumman.

Kommittén har härvidlag anfört följande.

Kravet på ökad självfinansiering bör i ett högkonjunkturläge verka återhållande på den kommunala investeringsverksamheten. Skulle denna likväl icke inskränkas, blir det nödvändigt att vidtaga utgiftsminskningar inom andra områden av den kommunala budgeten eller att tillgripa ökad uttaxering. Ur fördelningsynpunkt innebär en sådan omläggning av lånefinansieringen, att kommunmedlemmarna under högkonjunkturerna få göra vissa uppoffringar för att öka kommunens förmögenhet. Dessa komma under följande år kommunen till godo i form av en minskad ränte- och amorteringsbörda.

Vid en långvarig högkonjunktur med full sysselsättning kommer ökad kommunal självfinansiering även på längre sikt att innebära en påskyndad tillväxt av den kommunala förmögenheten till priset av ökade uppoffringar från kommunmedlemmarnas sida. I ett läge där sparandet även på längre sikt tenderar att bli otillräckligt i förhållande till investeringsbehoven synes det emellertid enligt kommitténs uppfattning rimligt att i ökad grad göra den kommunala investeringsverksamheten beroende av kommunernas eget sparande.

Ett system med direkt skattefinansiering av viss del av den kommunala investeringsverksamheten kan utformas på olika sätt och anpassas efter konjunkturläget och kommunernas olika bärkraft. Vill man ansluta detta system till vad som gäller för den statliga investeringsverksamheten, bör förvaltningsbyggnader 25 % av anläggningskostnaden omedelbart avskrivas med skattemedel. För sjukhus, sociala inrättningar och liknande anläggningar bör avskrivning omedelbart ske med 50 %. Såsom kommittén tidigare framhållit böra emellertid dessa grundavskrivningar kunna varieras efter konjunkturerna. För gatuarbeten m. m. bör i högkonjunkturlägen avskrivning omedelbart ske med 100 %. Vid prövningen av frågor om lån och borgensåtaganden för kommunernas affärsdrivande verk bör slutligen beaktas, om verkens avskrivningsprinciper medgiva en önskvärd grad av självfinansiering av investeringarna.

Den omständigheten att statsbidrag utgår till vissa kommunala byggnads- och anläggningsarbeten bör icke utgöra hinder för att i vissa konjunkturlägen kräva begränsning av upplåningen och skattefinansiering helt eller delvis av återstoden av byggnads- och anläggningskostnaderna.

I fråga om kommuner, vilka kunna komma att erhålla skatteutjämningsbidrag, måste undantag göras från en regel av här antydd art, enär i annat fall staten kan bli nödsakad att av skatteutjämningsmedel betala en omedelbar avskrivning av investeringskostnaden.

Kommittén har förklarat sig icke beredd att framlägga något preciserat förslag i fråga om de krav på skattefinansiering av de kommunala investeringarna, som borde ställas, därest angivna principer genomfördes, men

framhållit, att en omläggning om möjligt borde ske så att allmänna regler uppdroges och bringades till länsstyrelsernas och kommunernas kännedom. Tillämpningen av sådana regler komme emellertid att verka olika kraftigt i skilda kommuner och möjligheter till avvikelser borde därför hållas öppna. Kommittén har förordat, att angivna riktlinjer skulle upptagas till prövning inom finansdepartementet.

Den individualprövning, som förfarandet vid finansdepartementets behandling av kommunala låneärenden innefattade har kommittén ansett svårigen kunna undvikas om hänsyn skall tagas till kommunernas skiftande förhållanden och andra speciella omständigheter, som inverka i de särskilda fallen. Kommittén har emellertid ifrågasatt, om icke åtgärder kunde vidtagas i syfte att lätta på denna individualprövning och i stället mera inrikta lånekontrollen på dess konjunkturpolitiska uppgifter. Det skulle enligt kommittén vara önskvärt om lånebehoven kunde i ökad omfattning bli prövade för varje kommun *i ett sammanhang*, om möjligt mot bakgrunden av en på längre sikt ställd plan för investeringsverksamheten. I detta sammanhang har erinrats om vissa tidigare förslag om upprättande av kommunala investeringsliggare (motioner till 1950 års riksdag I: 344 och II: 412, första kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande nr 15 och andra kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande nr 25). Kommittén har understrukit vikten av att kommunerna vidtaga åtgärder för planläggning av sin framtida investeringsverksamhet och förordat, att vid prövning av låneärenden uppgifter om förefintliga investeringsplaner infordrades.

Kommittén har vidare framhållit, att ändringar i reglerna för lånekontrollen skulle kräva en nära samverkan mellan de statliga myndigheterna och kommunerna. I detta hänseende har erinrats om 1939 års kommunlånesakkunnigas förslag om inrättande av ett för kommuner och landsting *gemensamt finansråd*. Enligt detta förslag skulle i det gemensamma finansrådet finnas tre representanter för stadskommunerna, en representant för landstingen och en för landskommunerna, utsedda av styrelserna för respektive svenska stadsförbundet, svenska landstingsförbundet och svenska landskommunernas förbund för tre år i sänder. Därjämte skulle rådet hava en av Kungl. Maj:t utsedd ledamot med särskild erfarenhet i finansiella frågor, t. ex. en representant för riksbanken eller riksgäldskontoret. Slutligen skulle finnas en särskild föredragande och erforderlig kanslipersonal.

Investeringskommittén har ansett, att de skäl som anförts till stöd för inrättande av ett gemensamt kommunalt finansråd alltjämt ägde sin giltighet och framhållit, att ett genomförande av de nu framförda förslagen rörande finansieringen av de kommunala investeringarna ökade behovet av ett organ för överläggningar mellan de statliga myndigheterna och kommunerna. Beträffande rådets sammansättning och organisation har kommittén icke haft något att erinra mot kommunlånesakkunnigas förslag men har uttalat, att det i första hand borde ankomma på kommunförbunden själva att finna de lämpligaste formerna för sin samverkan på detta område.

Yttranden.

Över investeringskommitténs förslag, såvitt rör den kommunala investeringsverksamheten, ha efter remiss yttranden avgivits av *fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, statskontoret, Svenska stadsförbundets finansråd* och *Svenska landskommunernas förbund*.

Kommitténs förslag har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av alla remissorganen utom Svenska stadsförbundets finansråd.

Fullmäktige i riksbanken ha erinrat om att fullmäktige vid olika tillfällen understrukit vikten av att icke endast statens utan också kommunernas investeringar i ett högkonjunkturläge bestridas av löpande inkomster och icke finansieras lånevägen. Fullmäktige ha framhållit angelägenheten av att bestämmelser av föreslagen innebörd snarast möjligt utfärdas.

Fullmäktige i riksgäldskontoret (majoriteten) ha framhållit, att det med hänsyn till den krympning av för statens och kommunernas upplåning i marknaden disponibla medel, som inträtt och för överskådlig tid kan väntas komma att bestå, vore uppenbart nödvändigt, att även kommunerna iakttaga stor återhållsamhet i fråga om investeringar av olika slag.

Fullmäktige ha förutsatt, att de bestämmelser för lånegranskningen inom finansdepartementet, som kunde komma att utarbetas med ledning av de av kommittén angivna riktlinjerna, skulle möjliggöra ett tillbörligt hänsynstagande till de olika kommunernas speciella förhållanden, särskilt i vad avser möjligheterna att finansiera investeringar med kommunskattemedel.

En ledamot av riksgäldsfullmäktige, herr *W. Svensson i Ljungskile*, har ansett bärande skäl icke föreligga för en hårdare kontroll över kommunernas upplåning än som gällande ordning redan medger och ej heller för inrättandet av flera kontrollerande instanser än som redan finnas.

Statskontoret har uttalat, att en omläggning av den kommunala lånefinansieringen enligt de av kommittén förordade riktlinjerna för den kommunala lånefinansieringen vore önskvärd eller i vissa fall torde kunna leda till en ändamålsenlig begränsning av den kommunala investeringsverksamheten.

Majoriteten inom svenska stadsförbundets finansråd har i väsentliga delar ställt sig avvisande mot en utformning av lånekontrollen för närvarande i anslutning till de av investeringskommittén föreslagna riktlinjerna. I sitt yttrande har rådet inledningsvis framhållit, att kommittén, däri kommunal erfarenhet icke varit representerad, icke verkställt någon utredning eller framlagt något material till belysande av den inverkan förslagets genomförande komme att medföra för den kommunala uttaxeringen. Utan närmare utredning härom vore det omöjligt att taga ställning till förslaget i denna väsentliga del. Då kommittén icke varit beredd att avgiva något fullständigt förslag om formerna för den framtida investeringskontrollen, saknades möjlighet till den överblick över investeringskontrollens reglering,

som vore önskvärd. Redan av detta skäl syntes otillfredsställande, att ur det ännu icke utformade systemet utbryta den kommunala detaljen.

Ur allmänna synpunkter har finansrådet vidare erinrat, att staten redan genom byggnadsregleringen hade i sin hand ett kraftigt verkande instrument för begränsning av de kommunala investeringarna och ifrågasatt, hurvida icke kommittéförslaget inneburit en onödig påbyggnad av investeringskontrollen. Finansrådet har vidare anfört följande.

I följd av byggnadsregleringen ha hittills under senare år de kommunala investeringarna på olika områden av verksamhetsfältet blivit väsentligt inskränkta, så att eljest av utvecklingen påkallade företag måst antingen uppskjutas eller ock begränsas till mindre omfattning än som varit önskvärt. För närvarande föreligger därför ute i kommunerna ett uppdämt byggnadsbehov. Kommittén synes mena, att den nu levande generationen kommun medlemmar i allt väsentligt skulle påtaga sig kostnaderna både för återställande av investeringsbalansen och för nya investeringar. Detta måste dock bli va alltför betungande. Allt talar för att en tillämpning av den av kommittén förordade principen i stället kommer att medföra en till sina verkningar svårartad standardförsämring för kommunerna. Särskilt gäller detta de större städerna.

Härtill kommer, att förslagets realiserande skulle föranleda betydande skattestegringar vid en tidpunkt, då städerna måste räkna med att som följd av ortsavdragsreformen, löneökningar och stegrade kostnader väsentligt höja uttaxeringen.

Den föreslagna omläggningen av riktlinjerna för finansieringen av kommunala investeringar skulle enligt finansrådets mening med all sannolikhet verka i viss grad hämmande på investeringsverksamheten. Därvid borde dock uppmärksammas, att den hämmande effekten bleve mindre i kommuner med relativt större skattekraft än i ekonomiskt svagare ställda kommuner.

Finansrådet har icke velat närmare uttala sig om storleken av en normerad procentsats för skattefinansieringen av olika företag, men ifrågasatt, om det kunde vara riktigt att för den kommunala investeringssektorn tillämpa enahanda procenttal som för den statliga, bland annat med hänsyn till den dominerande storleksordning som de kommunala investeringarna på socialvårdsområdet hade. För kommunalt betraktelsesätt syntes det även främmande att ställa hårdare krav på skattefinansiering för sociala inrättningar än för förvaltningsbyggnader. Även förslaget om 100 procents avskrivning av kostnaderna för gatuarbeten m. m. kunde få ofördelaktiga verkningar. Alldeles oavsett olikheterna mellan den statliga och kommunala investeringsverksamheten vore de föreslagna procentsatserna enligt finansrådets förmenande orimligt höga.

Beträffande tanken på investeringsplaner inom det kommunala området har finansrådet tillstyrkt, att till kommunerna riktades en anmodan att om möjligt så planera fullgörandet av underställningsskyldigheten, att varje kommun för vart år ungefär samtidigt insände lånetillståndsansökningar och uppgifter om förefintliga investeringsplaner. Det har emellertid påpekats att kommunerna ofta nödgades splittra sina ansökningar till skilda

tider, varför önskemålet om samtidig prövning av en kommuns investeringslån endast i begränsad omfattning torde kunna tillgodoses.

Slutligen har finansrådet framhållit, att rådet för sin del vore fullt på det klara med att städerna under högkonjunkturläge i större utsträckning än eljest borde söka finansiera sina utgifter med skattemedel. Finansrådet har heller icke bortsett från att situationer kunde uppstå, som påkallade extraordinära åtgärder för åstadkommande av samhällsekonomisk balans. Skulle emellertid den samhällsekonomiska situationen kräva ett förnyat övervägande av åtgärder liknande de nu ifrågasatta vore finansrådet dock självfallet villigt att lämna sin medverkan vid utarbetande av riktlinjer för den framtida kommunala länepolitiken.

Ledamoten av finansrådet, herr *Lundgren i Umeå*, har i särskilt yttrande liksom majoriteten framhållit vissa svårigheter med investeringskommitténs förslag men i väsentliga delar uttalat sin anslutning till detsamma. Därvid har bland annat anförts, att en begränsning av den kommunala upplåningen kunde anses innebära en form av tvångssparande. Skattefinansieringskravet borde dock differentieras så, att större krav ställdes på de starkare än på de svagare kommunerna. Effekten kunde härigenom bliva densamma i kommuner med olika skattekraft. Förslaget om ett gemensamt finansråd — varom majoriteten icke gjort något uttalande — har tillstyrkts av herr *Lundgren*.

Svenska landskommunernas förbund har uttalat, att det icke torde finnas något effektivare medel att dämpa den kommunala investeringsverksamheten under en högkonjunktur än att uppställa vissa krav på direkt finansiering av viss kostnadsdel genom skattemedel. Det har emellertid framhållits att det icke vore möjligt att röra sig med för olika konjunkturlägen avpassade skalor för självfinansieringen. Den ekonomiska bärkraften varierade mycket i olika kommuner, det oundgängliga investeringsbehovet likaså. Det måste också klarläggas vilken roll den kommunala fondbildningen skulle spela i detta självfinansieringssystem. Kommunerna måste i mycket god tid varskos om huvudgrunderna i ett sådant system, innan det kunde börja tillämpas, och över huvud taget måste det bli fråga om att försiktigt pröva sig fram.

Beträffande uppläggandet av investeringsplaner har förbundet uttalat att det för landskommunerna i allmänhet icke kunde bli nödvändigt med några vidlyftiga investeringsliggare. Det borde med relativt enkla medel bli möjligt att vid varje tidpunkt ha överblick över olika överskådliga investeringsobjekt och turordningen dem emellan.

Förbundet har slutligen rörande det föreslagna finansrådets organisation framfört den tanken, att det vore naturligt att föredraganden i lånetillståndsärenden inom finansdepartementet också bleve föredragande inom finansrådet. På kommunförbunden skulle därvid falla endast kostnaderna för den eller de ledamöter, som respektive förbund utsett. Den främsta fördelen med en sådan anordning skulle dock vara, att en snabbare behandling av ärendena vunnes.

Departementschefen.

Investeringskommitténs förslag åsyftar att i nuvarande läge få kommunerna att i likhet med staten begränsa sina anspråk på kapitalmarknaden. Det främsta medlet skulle härvid vara en sådan tillämpning av den hos Kungl. Maj:t lagda lånetillståndsprövningen, att vissa kommunala investeringar skulle till viss del omedelbart finansieras med skattemedel. Som en utgångspunkt har kommittén därvid tagit de regler, som under senare år upprätthållits beträffande den statliga investeringsverksamheten. Dessa regler ha i huvudsak inneburit, att av kostnaden för förvaltningsbyggnader omedelbart med löpande inkomster avskrivits 25 procent, och av kostnaderna för sjukhus, sociala inrättningar och liknande anläggningar omedelbart avskrivits 50 procent. Storleken av dessa grundavskrivningar borde enligt kommitténs uppfattning variera efter konjunkturerna. Kommittén ifrågasätter att kostnaderna för gatuarbeten m. m. i ett högkonjunkturläge skola i sin helhet bestridas av skattemedel. Även vid de kommunala affärsverken borde eftersträvas ökad självfinansiering av investeringar.

Uppställande av liknande krav för lånetillstånden skulle enligt vad kommittén uttalar även kunna medföra en begränsning av kommunernas investeringar under högkonjunkturen. För överläggningar med kommunerna om hithörande, ofta ömtåliga problem förordar kommittén upprättande av ett för kommunerna gemensamt finansråd.

De myndigheter, som hörts över förslaget, ha ansett behov av åtgärder i det av kommittén angivna syftet föreligga. Fullmäktige i riksbanken ha särskilt understrukit angelägenheten av att bestämmelser av föreslagen innebörd snarast möjligt utfärdas. Av de kommunala förbunden har svenska landskommunernas förbund anslutit sig till förslagets allmänna linje, medan majoriteten inom svenska stadsförbundets finansråd, vilken representerar storstäderna, anfört starka betänkligheter mot förslaget. Finansrådet vore dock villigt medverka vid utarbetande av riktlinjer för den framtida kommunala lånepolitiken, om den samhällsekonomiska situationen skulle kräva ett förnyat övervägande av åtgärder liknande de nu ifrågasatta.

Jag delar kommitténs och våra penningvårdande myndigheters uppfattning om behovet av åtgärder av sådan art, som kommittén föreslagit. Möjligt är även att erfarenheterna av dylika åtgärder kunna bli så gynnsamma att kravet på byggnadstillstånd för kommunernas del skulle kunna efter sättas, även om förhållandena icke skulle medgiva ett slopande av byggnadsregleringen i övrigt.

Lånetillståndsprövningen ankommer enligt kommunallagarna på Kungl. Maj:t, varför synpunkter av förevarande art därvid skulle kunna beaktas. Jag finner likväl frågan om en allmän övergång till ett med det statliga likartat system för grundavskrivningar vid de kommunala investeringarna vara av sådan vikt i samhällslivet att riksdagen bör erhålla möjlighet att ge sin mening till känna. Spörsmålet är emellertid betydligt mera komplicerat på det kommunala området än för statsbudgetens del både på grund av kommunernas växlande ekonomiska bärkraft och de mycket starka variationer, som

särskilt för små kommuner kunna föreligga mellan investeringarnas omfattning under olika år. Uppenbarligen måste vid tillämpningen betydande hänsyn härtill tagas, och jag kan förstå den betänksamhet, som från kommunalt håll har kommit till synes inför de allmänna riktlinjer kommittén framlagt. Då dessa icke innefatta något definitivt förslag, har man fruktat för de konsekvenser förslaget kunde medföra, särskilt i fråga om höjningar i det kommunala skattetrycket. Jag har för avsikt att i samråd med de kommunala förbunden närmare utreda, huru åtgärderna skola utformas beträffande kommuner med olika skattetryck och ekonomisk struktur samt beträffande vilka slag av investeringar omedelbara grundavskrivningar rimligen kunna ifrågakomma.

Därest icke från riksdagens sida väsentliga erinringar göras mot att åtgärder i det angivna syftet vidtagas, avser jag att förorda att Kungl. Maj:t vid lånetillståndsprövningen beaktar ifrågavarande synpunkter. Det säger sig självt att kommunerna böra i god tid få klart för sig huvudgrunderna för systemet och att Kungl. Maj:t även vid tillämpningen bör gå försiktigt fram.

Beträffande frågan om ett för kommunerna gemensamt finansråd torde det till en början böra ankomma på förbunden själva att taga ståndpunkt till de enligt deras mening lämpligaste organisations- och arbetsformerna. I den mån medelsanvisning för ändamålet blir erforderlig för statens del, torde jag framdeles få anmäla förslag härtill.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehåft två i anledning av propositionen väckta, likalydande motioner, den ena i första kammaren under nr 497 av herr *Ohlson*, den andra inom andra kammaren under nr 631 av herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.*, vari hemställes, »att riksdagen med anledning av vad i propositionen under avdelning VI anförts måtte uttala sin anslutning till de synpunkter, som i motionerna utvecklats».

Till stöd för denna hemställan har i motionerna anförts följande:

»I propositionen om komplettering av riksstatsförslaget för nästa budgetår behandlas under avdelning VI även finansieringen av vissa kommunala investeringar. Under ifrågavarande avdelning meddelar departementschefen, att den av honom tillsatta investeringskommittén framlagt vissa förslag rörande den offentliga investeringsverksamheten. Såvitt förslagen röra den ställiga sektorn ha de tills vidare skjutits åt sidan i avvaktan på ytterligare utredning. Vad som nu framlagts inför riksdagen är blott den del av kommittéförslaget, som avser den kommunala lånekontrollen och därmed sammanhängande spörsmål.

Investeringskommitténs utredning om den kommunala lånepolitiken är ett mycket kortfattat aktstycke på ej fullt femton sidor maskinskrift i kvarloformat. Av detta utrymme ägnas ungefär $\frac{2}{3}$ åt referat av gällande kommunallagsbestämmelser rörande kommunal upplåning, redogörelser för den praxis, som utbildat sig vid Kungl. Maj:ts prövning av kommunala låneansökningar, återgivande av vissa ur nationalbudgeten hämtade uppgifter rörande omfattningen av de kommunala investeringarna samt en sammanfattning av de förslag, som 1939 års lånesakkunniga år 1942 framlade rörande grunderna för den kommunala lånepolitiken och inrättandet

av ett gemensamt kommunalt finansråd. Investeringskommitténs egna överväganden och förslag rörande investeringskontrollen upptaga ungefär fem sidor.

Om det sidosantal investeringskommittén ägnat frågan om den kommunala investeringskontrollen är anspråkslöst, låter detta sig icke sägas om de förslag till omläggning av kontrollen, som kommittén framlagt. Tar man kommittén på orden, står man inför ett av de mest omvälvande förslag rörande den kommunala finanspolitiken, som hitills framlagts. För att förstå detta behöver man endast kasta en blick på s. 32 i propositionen, där kommittén efter att i allmänna ordalag ha uttalat sig för ökad självförsörjning, d. v. s. ökad skattefinansiering, av den kommunala investeringsverksamheten under högkonjunktur, anger de för den statliga investeringsverksamheten gällande avskrivningsprinciperna såsom förebildliga för kommunerna. Detta skulle, såsom kommittén utför det, bl. a. innebära, att kommunerna under ett högkonjunkturläge — och så länge vi fasthålla vid den fulla systerinställningen kommer, såvitt man nu kan bedöma, högkonjunkturen att bestå — blevo nödsakade att betala anläggningskostnaderna för ålderdomshem, sjukhus, läroverksbyggnader m. m. till hälften och sina gatuarbeten helt och hållet med skattemedel.

Kommittén synes också själv ha ryggat tillbaka för de fulla konsekvenserna av ett sådant system — den slutar nämligen med att förklara sig icke beredd att framlägga något preciserat förslag i fråga om de krav på skattefinansiering av de kommunala investeringarna, som borde ställas, därest angivna principer genomfördes. Men anknytningen till den statliga avskrivningspolitiken är dock det enda konkreta förslag, som kommittén har att bjuda på, och vad genomförandet av detta skulle betyda för våra landsting, städer och köpingar, för att nu inte tala om de nybildade storkommunerna, inser lätt varje kommunalman.

Det är emellertid inte nog med att investeringskommitténs utredning och förslag ha en skissartad karaktär och en delvis svärfattlig innebörd. Till saken hör, att remissmyndigheterna — av kommunala instanser bereddades blott Svenska landskommunernas förbund och Svenska stadsförbundets finansråd tillfälle att yttra sig — erhöilo en med hänsyn till de kommunala instansernas arbetsätt alltför kort remisstid beträffande detta vittutseende förslag. Man kan därför inte begära, att yttranden, som tillkommit på så kort tid, helt hunnit genomtänkas. Vad kommuninstanserna anfört, är trots detta av sådan natur, att det lär stämma varje kommunalman till eftertanke — och det må här framhållas, att endast de haft anledning att lägga kommunala synpunkter på frågan; övriga remissmyndigheter ha kunnat begränsa sig till penningpolitiska eller andra statsfinansiella synpunkter. Den kommunala kritiken synes ej heller ha lämnat finansministern opåverkad. Han har måst erkänna, att spørsmålet om skattefinansiering är betydligt mera komplicerat på det kommunala området än för statsbudgetens del; han säger sig förstå den betänksamhet, som från kommunalt håll kommit till synes inför de allmänna riktlinjer kommittén framlagt, och han ställer i utsikt en utredning i samråd med de kommunala förbunden rörande åtgärdernas utformning beträffande kommuner med olika skattetryck och ekonomisk struktur samt beträffande vilka slag av investeringar onedelbar grundavskrivning rimligen kan ifrågakomma. Detta löfte har för övrigt redan infriats genom tillkallande av experter från de hörda kommunorganisationernas kanslier, som under ordförandeskap av en högre tjänsteman inom finansdepartementet fått ovannämnda utredningsuppdrag till arbetsuppgift. Huruvida 'samråd' med kommunalförbunden även skall tagas i andra former är åtminstone tills vidare obestämt.

Än oklarare är den roll, som tilltänkts riksdagen. I propositionen förklaras, att Kungl. Maj:t redan nu med stöd av gällande kommunallagsbestämmelser kan beakta de av investeringsutredningen framlagda synpunkterna på den kommunala lånepolitiken. Departementschefen har emellertid funnit frågan om en allmän övergång till ett med det statliga likartat system för de kommunala investeringarna vara av sådan vikt i samhällslivet, att riksdagen borde få ge sin mening till känna. Han har vidare gjort förslagets genomförande beroende av riksdagens ställningstagande så till vida, att väsentliga erinringar från riksdagens sida skulle föranleda, att förslaget finge falla. Detta bör väl förstås så, att finansministern uppfattat en underlåtenhet från riksdagen att göra dylika erinringar såsom ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att genomföra förslaget.

För min del kan jag icke dela finansministerns uppfattning, att gällande kommunallagsbestämmelser utan vidare skulle medge Kungl. Maj:t att vid låneprövningen tillämpa sådana principer som de av investeringskommittén nu föreslagna. Av förarbetena till dessa bestämmelser framgår med all tydlighet, att reglerna väsentligen tillkommit av omsorg för kommunernas egen ekonomi, med tanke på det kommunala förmögenhetsskyddet, och icke för andra syften. På fråga om reglerna fyllt sin uppgift härutinnan kan det i detta sammanhang vara tillräckligt att erinra om de slutsatser 1939 års kommunlånesakkunniga drogo av tidigare lånepraxis. De sakkunniga funno det uppenbart att, om man toge kommunerna såsom en helhet, den offentliga lånekontrollen på ett fullt tillfredsställande sätt kunnat genomföra sitt syfte att framvinga en ökning av den kommunala förmögenheten. Vad som inträffat sedan detta skrevs, har ej varit ägnat att föranleda till annan bedömning. Den lånepraxis, som hittills tillämpats, har alltså ur kommunal synpunkt — och det är denna synpunkt som måste vara avgörande — dokumenterat sin ändamålsenlighet. Den har möjliggjort en prövning från Kungl. Maj:ts sida av låncärendena såväl ur synpunkten av den enskilda kommunens ekonomi som med hänsyn till det individuella låneobjektet. Vad investeringsutredningen anfört rörande sammansättningen av dessa objekt kan icke heller vara ägnat att annat än bekräfta den nuvarande lånekontrollens effektivitet. När man understundom hört erinringar framföras mot att i särskilda fall kommunerna icke skulle iakttagit behörig sparsamhet, glömmar man gärna både att detta gällt undantagsfall och att det påtalade 'slöseriet' ofta föranletts av önskemål, som rests av de statliga tillsynsmyndigheterna.

Situationen är för övrigt icke den, att kommunerna på något oberättigat sätt skulle hava gynnats i sin investeringsverksamhet. Läget är ju tvärtom, såsom särskilt understrukits av finansrådet, att ett uppdämt investeringsbehov för ålderdomshem, skolor, sjukhus, förvaltningsbyggnader m. m. sedan länge förelegat i kommunerna. Kommunerna ha med andra ord redan nu — icke på grund av lånekontrollen men som följd av byggnadsregleringen — i det allmännas intresse fått betydligt inskränka sin investeringsverksamhet.

Skulle trycket på byggnadsmarknaden plötsligt lätta, ställdes kommunerna därför inför en dubbel uppgift: att återhämta vad som eftersatts av tidigare planerade men ännu ej realiserade byggnadsprojekt och att i en mera normal vidareutvecklings intresse företaga nya investeringar. Alldeles oavsett vad investeringskommittén nu föreslagit skulle detta tvinga till utdebiteringshöjningar av på sina håll betydande storleksordning.

I detta sammanhang bör framhållas, att de kommunala utdebiteringarna redan i höstas tenderade att höjas. För kommunernas del står den av inflationen beroende höjningen av skatteunderlaget icke längre i paritet med höjningarna av de kommunala utgifterna. Det är väl bekant, att denna

tendens kan väntas i betydligt större utsträckning göra sig gällande, då de kommunala staterna instundande höst skola göras upp. Många omständigheter medverka till detta. Det kan vara nog att erinra om ortsavdragsreformen och de löneökningar, vartill de nyss genomförda avtalsförhandlingarna givit anledning. Man måste alltså konstatera, att förslaget om omläggning av den kommunala lånepolitiken framkommit vid en för kommunerna mycket olycklig tidpunkt.

Även ur ett annat perspektiv ter sig investeringsutredningens förslag verklighetsfrämmande. I och för sig kunde det väl ifrågasättas att kommunerna genom fondbildning kontinuerligt skulle kunna finansiera sina långtidsinvesteringar med skattemedel. Förutsättningen härför är dock, att denna metod kunnat tillämpas från begynnelsen. Det är orimligt att tänka sig, att kommuner, vilkas finanspolitik långsiktigt upplagts på grundval av viss fördelning av investeringskostnaderna mellan skattemedel och lånemedel, plötsligt skulle tvingas att frångå sedan länge tillämpade och i och för sig sunda och rimliga fördelningsprinciper. Resultatet skulle icke kunna bli annat än ytterligare skärpningar i utdebiteringarna, för den händelse de ledande inom kommunerna icke hellre föredroge att låta den kommunala utvecklingen stagnera, med allt vad detta droge med sig i fråga om för medborgarna kännbara standardsänkningar.

Investeringsutredningen har understrukt de betydande skillnader, som föreligga mellan statlig och kommunal budgetpolitik, synpunkter, som för övrigt även departementschefen betonat. Det finns emellertid ytterligare olikheter, som man i detta sammanhang bör besinna. Då staten ställs inför ett läge, i vilket man icke längre anser sig kunna lita till de normala skatte-källorna för att täcka utgifterna, kan man tillgripa olika former av indirekta skatter för att öka statsintäkterna. Några motsvarande möjligheterna ha icke kommunerna. Vad som där krävs av inkomster måste så gott som helt hämtas från den allmänna kommunalskatten. Är läget då det, att denna skatte-källa, som kan sägas vara gemensam för stat och kommun, redan utnyttjats till bristningsgränsen, blir den höjda kommunala utdebiteringen en anomali. Härtill kommer, att den kommunala utdebiteringen allttjämt i hudsak är proportionell, trots höjningen av de kommunala ortsavdragen. Vad som sker, då man tvingar över den kommunala investeringspolitiken på större 'självförsörjning' är alltså, att man i större utsträckning än tidigare tar de lägre inkomsttagarnas skatteförmåga i anspråk.

En annan aspekt, som investeringskommittén endast otillräckligt uppmärksammat, är amorteringarnas betydelse, då det gäller den kommunala lånepolitikens återverkningar på penningmarknaden. På 1930-talet var skillnaden mellan de kommunala annuiteternas samlade summa och den kommunala nyupplåningen helt ringa, allenast runt 50 milj. Nettobelastningen på lånemarknaden var därför ytterst obetydlig. Även om denna belastning sedan dess, på grund av penningvärdets fall, ökats torde kommunernas nettoanspråk på penningmarknaden allttjämt vara relativt obetydliga.

Man får inte heller glömma, att de kommunala investeringarna i icke obetydlig utsträckning gälla räntabla ändamål. Så är i regel fallet med de investeringar, som göras för de kommunala affärsverkens vidkommande. Men även andra kommunala investeringar, såsom exempelvis investeringar för gatuarbeten, äro ofta förmögenhetsökande i den meningen, att de utgöra delar av bostadspolitiska investeringar, antingen nu dessa drivas i kommunens egen regi eller av kommunägda bostadsföretag.

Investeringskommitténs förslag skulle i verkligheten komma att visa sig lika olyckligt för kommuner av olika typer, landsting, större och mindre städer, större och mindre landskommuner. Ett system för lånekontrollen efter

investeringskommitténs intentioner skulle bereda en medelstor landskommun eller en större stad likartade och utomordentliga svårigheter, då det gällde att finansiera de många gånger betydande, men med längre mellanrum infallande investeringsprojekten. Att för en stad av exempelvis Örn-sköldsviks storlek uppföra en läroverksbyggnad — ett företag, som i dessa dagar kräver flera miljoner — och till hälften finansiera detta med skattemedel skulle helt spränga budgeten. Detsamma låter sig sägas om en nybildad storkommun, som tvunges att till betydande del med skattemedel finansiera nya lokalbehov för olika förvaltningsgrenar.

Mot vad nu anförts skulle möjligen kunna invändas, att kommunerna vid sidan av möjligheten att uppta lån även kunna lägga upp fonder. En sådan politik förutsätter emellertid, att kommunerna liksom staten skulle överbalansera sina driftbudgeter. Systemet skulle nödvändiggöra ytterligare utdebiteringshöjningar, vartill kommer, att medlen bundes vid ändamål, om vilkas realiserande kommunerna vid tidpunkten för fonderingsbeslutens fattande föga visste.

Det allvarligaste med föreliggande förslag till omläggning av den kommunala lånepolitiken är emellertid den beskärning av den kommunala bestämmanderätten, som detta förslags genomförande skulle föra med sig. De facto skulle förslaget betyda, att kommunerna, sedan de avhänt sina normala finansieringsmöjligheter, finge avstå från att vidare intressera sig för förverkligandet av olika projekt till kommunallivets fromma. Formellt innebär den investeringskontroll av detta slag, att i Kungl. Maj:ts hand lades avgörandet av en rad viktiga kommunala ärenden.

Av vad ovan anförts torde framgå, att det bemyndigande Kungl. Maj:t begärt gäller angelägenheter av största betydelse för hela vårt samhällsliv. Med hänsyn härtill synes riksdagen icke böra åtnöja sig med att på grundval av de kortfattade uttalandena i propositionen lämna åt Kungl. Maj:t att slutligen bestämma riktlinjerna för den kommunala lånepolitiken. Riksdagen bör enligt mitt förmenande beredas tillfälle att, sedan de nyss tillkallade sakkunniga framlagt sina förslag i ämnet, taga ställning även till dessa.»

Utskottet.

De förslag, som i Kungl. Maj:ts förevarande proposition upptagits till behandling angående finansieringen av vissa kommunala investeringar, utgå från en av 1949 års investeringskommitté verkställd utredning, innefattande förslag till riktlinjer för den av Kungl. Maj:t utövade kommunala lånekontrollen, som åsyfta att i nuvarande läge öka skattefinansieringen av vissa kommunala investeringar och därmed begränsa kommunernas anspråk på kapitalmarknaden. Som en utgångspunkt har kommittén därvid tagit de regler, som under senare år upprätthållits beträffande den statliga investeringsverksamheten.

Departementschefen har delat kommitténs och de över förslaget hörda penningvårdande myndigheternas uppfattning om behovet av åtgärder av sådan art, som kommittén föreslagit. Ehuru lånetillståndsprövningen enligt kommunallagarna ankommer på Kungl. Maj:t, har departementschefen likväl funnit frågan om ett mera allmänt krav på grundavskrivningar vid de kommunala investeringarna vara av sådan vikt i samhällslivet, att riksdagen borde erhålla möjlighet att ge sin mening till känna.

Utskottet finner för sin del departementschefens uppfattning om behovet av åtgärder i syfte att i nuvarande läge begränsa lånefinansieringen av de kommunala investeringarna i princip riktig. Med hänsyn till den betydande omfattning, som de kommunala investeringarna äga i förhållande till den totala investeringsvolymen, måste det ur samhällsekonomisk synpunkt få anses naturligt att åstadkomma en åtstramning i finansieringspolitiken även på detta område. De ifrågasatta åtgärderna skulle ansluta sig till strävandena att för statsbudgetens del under rådande högkonjunktur så långt möjligt begränsa anspråken på kapitalmarknaden. Såsom departementschefen framhållit, är emellertid spørsmålet betydligt mera komplicerat på det kommunala området än inom det statsfinansiella. Hänsyn måste sålunda tagas till såväl kommunernas växlande ekonomiska bärkraft som den kraftiga variationen i investeringarnas omfattning under olika år. Departementschefen har uttalat, att vid tillämpningen betydande hänsyn härtill uppenbarligen måste tagas. Utskottet vill understryka denna uppfattning och vill vidare framhålla, att åtgärder i angivet syfte icke synas kunna få någon omedelbar verkan för de kommunala investeringarna, då utskottet utgår från att dessa åtgärder icke rimligtvis kunna beröra redan igångsatta investeringsprojekt.

Under behandlingen av förevarande ärende har utskottet haft tillfälle att inhämta upplysningar i ämnet av de sakkunniga, vilka departementschefen — i enlighet med sin i propositionen uttalade avsikt — tillkallat för att närmare utreda hur de ifrågasatta åtgärderna skulle utformas beträffande kommuner med olika skattetryck och ekonomisk struktur samt beträffande vilka slag av investeringar krav på omedelbar skattefinansiering rimligen kunna ifrågakomma. Utskottet har därvid erfarit, att de sakkunniga vore eniga om att det icke vore i dagens läge möjligt att stipulera de generella procentsatser, som av investeringskommittén ifrågasatts i anslutning till de statliga grundavskrivningsreglerna, utan att väsentliga modifieringar härutinnan torde komma att av de sakkunniga föreslås. De sakkunniga räknade sålunda med att för städer och landskommuner grundavskrivning i nuvarande läge normalt icke skulle föreskrivas med mer än högst 25 procent. Icke heller för alla slag av investeringar skulle grundavskrivning erfordras. Sålunda ha de sakkunniga utgått från att sådana för kommunerna betungande investeringsobjekt som uppförande av hyresfastigheter och fastighetsförvärv skulle undantagas. En liknande särställning intoge större exploateringsföretag med därtill hörande gatu- samt vatten- och avloppsledningsarbeten. Även beträffande vissa andra investeringsobjekt ha de sakkunniga räknat med att modifieringar kunde bli erforderliga i fråga om grundavskrivningens storlek. Enligt de sakkunniga borde kommunerna vidare äga rätt att möta kravet på skattefinansiering genom att tillgodoräkna sig disposition av fonderade medel i stor utsträckning. De sakkunniga utginge från att, om Kungl. Maj:t fastställde allmänna riktlinjer i ämnet, dessa måste lämna utrymme åt möjligheten att vid tillämpningen göra de undantag, som kunde vara erforderliga med hänsyn till de särskilda svårigheterna i enskilda kommuner.

De sakkunniga åberopade inför utskottet en bearbetning av den kommunala finansstatistiken beträffande rikets städer, där svårigheterna att genomföra förslagen antagits bliva störst. Enligt denna statistik skulle det förut berörda kravet på 25 procents skattefinansiering för flertalet av rikets städer icke ha inneburit någon ökning av skatterna för åren 1945—1948. För samtliga städer hade amorteringslånen under dessa år genomsnittligt stannat vid 63 procent av kapitalutgifterna (exkl. fondavsättningar). Procentsiffrorna varierade dock starkt mellan olika städer. För Stockholms del låg siffran vid i det närmaste 100 procent.

Departementschefen har förklarat sig hava för avsikt att förorda, att Kungl. Maj:t vid lånetillståndsprövningen beaktade de i propositionen angivna synpunkterna, därest icke från riksdagens sida väsentliga erinringar gjordes mot att åtgärder i det angivna syftet vidtoges. Utskottet har vid sin prövning av det föreliggande ärendet kommit till den uppfattningen att det till grund för utskottets bedömning liggande materialet är så knapphändigt, att det icke är möjligt för utskottet att redan nu giva sin mening till känna i frågan. Med hänsyn till den ingripande betydelse, som denna fråga har för kommunalförvaltningen, måste ett ställningstagande från utskottets sida förutsätta en närmare kännedom om hur de ifrågasatta åtgärderna kunna komma att verka i praktiken. Därför böra enligt utskottets mening resultatet av den pågående utredningen avvaktas och vederbörande kommunala förbund beredas tillfälle att framföra sina synpunkter därpå, innan riksdagen gör uttalande i ämnet. Önskvärt vore, att denna utredning kunde så forceras att riksdagen kan få tillfälle att yttra sig i frågan redan vid innevarande riksdags höstsession och att utredningens resultat äro tillgängliga för kommunerna vid uppgörandet av stater för det kommande året.

Med vad utskottet sålunda anfört torde syftet med de likalydande motionerna I: 497 och II: 631 vara tillgodosett.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i vad propositionen hänvisats till bankoutskottet, *dels ock* likalydande motionerna I: 497 och II: 631, må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 21 maj 1951.

På bankoutskottets vägnar:

F. SEVERIN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Sundvik, Näsgård, Mogård*, De Geer, Boo* och Wehtje*, samt

från andra kammaren: herrar Severin, Fröderberg, Schmidt, Sköldin, Johanson i Kalmar, Hallberg*, Birke* och Hansson i Önnarp*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer:

1) av herrar *Severin* och *Hallberg*, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»De förslag — — — mening till känna.

Utskottet finner för sin del departementschefens uppfattning om behovet av åtgärder i syfte att i nuvarande läge begränsa lånefinansieringen av de kommunala investeringarna i princip riktig. Med hänsyn till den betydande omfattning, som de kommunala investeringarna äga i förhållande till den totala investeringsvolymen, måste det ur samhällsekonomisk synpunkt få anses naturligt att åstadkomma en åtstramning i finansieringspolitiken även på detta område. De ifrågasatta åtgärderna skulle ansluta sig till strävandena att för statsbudgetens del under rådande högkonjunktur så långt möjligt begränsa anspråken på kapitalmarknaden. Såsom departementschefen framhållit, är emellertid spørsmålet betydligt mera komplicerat på det kommunala området än inom det statsfinansiella. Hänsyn måste sålunda tagas till såväl kommunernas växlande ekonomiska bärkraft som den kraftiga variationen i investeringarnas omfattning under olika år. Departementschefen har uttalat, att vid tillämpningen betydande hänsyn härtill uppebarligen måste tagas. Utskottet vill understryka denna uppfattning och vill vidare framhålla, att den fulla verkan av åtgärder i angivet syfte kan inträda först så småningom, då utskottet utgår från att dessa åtgärder icke rimligtvis kunna beröra redan igångsatta investeringsprojekt.

Under behandlingen — — — närmaste 100 procent.

Departementschefen har förklarat sig hava för avsikt att förorda, att Kungl. Maj:t vid lånetillståndsprövningen beaktade de i propositionen angivna synpunkterna, därest icke från riksdagens sida väsentliga erinringar gjordes mot att åtgärder i det angivna syftet vidtoges. Utskottet har vid sin prövning av det föreliggande ärendet kommit till den uppfattningen att, ehuru det till grund för utskottets bedömning liggande materialet är för knapphändig för att möjliggöra en närmare överblick över verkningarna av de angivna riktlinjerna, utskottet dock kan giva sin principiella anslutning till den i propositionen utvecklade tankegången. Med hänsyn till utredningens ofullständighet finner emellertid utskottet önskvärt, att resultaten av den pågående utredningen rörande huvudgrunderna i systemet ånyo föreläggas riksdagen för slutlig behandling av frågan. Då dessa huvudgrunder med

hänsyn till de skiftande förhållandena inom olika kommuner knappast kunna få uttryck i annat än allmänna riktlinjer, finner emellertid utskottet, att hinder icke bör föreligga för Kungl. Maj:t att omedelbart tillämpa de allmänna principerna, dock med iakttagande av de hänsyn utskottet ovan anfört. Utskottet förutsätter, att innevarande riksdags höstsession blir under rättad om frågans vidare utveckling, så att riksdagen blir i tillfälle att på grundvalen av ett mera ingående utredningsmaterial yttra sig rörande huvudgrunderna i det ifrågasatta systemet.

Utskottet vill slutligen uttala önskvärdheten av att den pågående utredningen forceras och att kommunerna snarast möjligt erhålla kännedom om dess resultat, så att kommunerna kunna beakta frågan vid uppgörandet av stater för kommande år.

Vad beträffar de likalydande motionerna I: 497 och II: 631 finner sig utskottet, i den mån de icke kunna anses besvarade med vad utskottet sålunda anfört, böra avstyrka bifall till dessa.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

1) att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i vad propositionen hänvisats till bankoutskottet, må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet ovan anfört;

2) att likalydande motionerna I: 497 och II: 631 må, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.»

2) av herr *Boo*.